



ВИТАЛИЙ ОЗЕРОВ — МОСКВА

СПИСАНИЕ „ВОПРОСЫ ЛИТЕРАТУРЫ“ ПРЕЗ 1961 Г.

С голямо удоволствие ще изпълня молбата на редакцията на списание „Литературна мисъл“ и ще разкажа за плановете на нашето списание. Неотдавна „Вопросы литературы“ публикува аналогично изказване на главния редактор на родствения нам литературоведчески орган в България др. П. Зарев и разменянето на подобен род информации е според мен практическо осъществяване на нашия литературен контакт. Можем да се надяваме — работите вървят така, че съветските и българските критици и литературоведи не само по-добре ще бъдат информирани за направеното от едните и другите, но по-често ще участвуват в общото разрешаване на някои изследвани проблеми. Ето защо толкова по-важно е да се знае какви проблеми интересуват всяка от двете страни.

Нашата работа през текущата година ще мине под знака на подготовката за предстоящия XXII конгрес на КПСС. Тъй като на конгреса ще се отчете важен исторически период и ще се приеме нова програма на партията — програмата на строителството на комунизма — това задължава дейците на литературата да разберат пътя на нейното развитие, по-дълбоко да се замислят за закономерностите при изграждането на великото изкуство на комунизма, за отличителните черти на това изкуство. Ето защо разделът „На съвременна тема“, с който се открива всеки брой на нашето списание, трябва да бъде не само достатъчен по обем, но и остро проблемен, включващ статии от обобщаващ характер, анализиращи процеса на литературното развитие в условията на победилия социализъм. Запланирани са уводни статии във всеки брой за работата на критиците и литературоведите в съвременните условия; за съдържанието им дават представа заглавията: „Критиката и идеологическата борба“, „Критиката и животът“, „Социалистическата естетика — на ново равнище“, „Критиката и естетическото възпитание на народа“.

Статии от раздела „На съвременна тема“ следва да разглеждат постигнатото вече от литературата и да набележат по-нататъшни пътища за по-дълбоко художествено осмисляне на живота, за по-високо майсторство. В нашия план фигурират работи на теми: задълбоченото отразяване на съвременната тема от литературата (В. Сурвило), трудът и човекът (от М. Кузнецов), боевият съветски хуманизъм и абстрактният, съзерцателен хуманизъм (В. Озеров), проблема за изграждането на новия човек в литературните произведения (В. Баскаков), морално-етичната тема в изкуството (С. Коритная), Литературата и животът на селото (Ф. Светов), търсенето на нови форми в изкуството (С. Гайсарян), за гражданствеността на младата поезия (Р. Копилова) и т. н. Освен това ще бъдат публикувани прегледи за състоянието на отделни литературни жанрове: за прозата (Т. Трифонова), за публицистиката (В. Литвинов) и др.

В редица статии и публикации смятаме да разработим важната тема за партийността на литературата и с конкретни факти да покажем колко плодотворно е партийното ръководство на литературата, новите форми и методи, които с огромна полза партията прилага в днешните условия. Изобщо списанието вижда задачата си в анализирането на онези нови черти и особености на литературния процес и на целия ход на литературния живот, които се развива особено много именно в периода на нашия живот, озаменуван с решенията на XX конгрес на КПСС.

В светлината на грандиозните перспективи на комунистическото строителство е особено очевидна необходимостта за дейците на литературата и изкуството дълбоко да разкрият идейните и художествените основи на укрепилия се и побеждаващ в целия свят социалистически реализъм, да покажат неговото въздействие върху хода на световния литературен процес, дълбоко да осветлят взаимоотношенията на различните методи и направления в съвременното изкуство. На тази цел ще бъдат посветени много статии, които ще се публикуват в отдела за естетика. Този отдел трябва така да устрои

работата си, че теоретическите обобщения да се извеждат от конкретен материал на изкуството на социалистическия реализъм и на свой ред да въздействуват върху хода на литературното развитие, да допринесат за успешната борба срещу враждебните естетически концепции, срещу ревизионизма, догматизма. В плана на отдела са включени статии на най-актуални теми: социалистическият реализъм и духовният живот на съвременността (А. Метченко), героят и комунистическият идеал (С. Штут), проблемата за личното и общото в романа (В. Ермилов), концепцията за човека в съвременната литература (В. Шчербина), за единството на теоретическото и образното мислене на писателя (Д. Николев), за метода и стила (В. Сквозников) и т. н. Ще се отпечатат статии, разобличаващи идеализма, субективизма в естетиката, антимарксистните концепции на Г. Лукач, рецидивите на фройдиизма в изкуството, естетическите възгледи на модернистите.

В материалите на отдела за чужда литература бихме желали да застъпим широк възглед върху пътя на развитието на световното изкуство, като покажем, че съдбата на това изкуство е свързана с победата на социалистическия реализъм. Първо — набелязан е цикъл статии за развой на изкуството на социалистическия реализъм в различните страни; това са статиите на И. Анисимов „Октомврийската революция и световната литература“, на А. Ивашченко „За романите на Луи Арагон“, на Б. Стахев „Съвременната тема в полската литература“ и т. н. На второ място възнамеряваме да публикуваме материали за състоянието и пътищата на развитието на крйитическия реализъм, неговите отношения със социалистическия реализъм; ще спомена само статиите на Е. Еткинд „За реализма на XX век“, на И. Фрадкин „Ремарк и споровете около него“, на Б. Зингерман „Творчеството на Ернст Хемингуей“, Н. Ейшикина „Романите на Г. Грин“. На трето място, струва ни се, твърде необходимо е да осветлим изкуството в литературата на съвременния Изток, в това число на народите, отхвърлили и отхвърлящи игото на колониализма; между заплануваните статии е статията на Е. Галлерия за проблемите на Черна Африка, отразени в литературите на колонните и метрополитите, на И. Лвова за съвременната японска литература, преглед на вьетнамското списание „Изучение литературы“ и др. И накрая специално ще изтъкна стремежа на редакцията системно да излиза със статии срещу съвременната реакционна литература, срещу различните родове модернистични течения и непримиримо да се бори срещу упадъчното буржоазно изкуство.

Реши се още по-системно да се осветлява на страниците на списанието развой на литературата и на литературната мисъл в страните с народна демокрация, с оглед всеки брой на списанието да съдържа подобни материали. Имат се предвид статии за литературни явления, рецензии за изследвания, излезли в братските страни, информации за литературния живот, съобщения за съдържанието на литературоведческите списания. Съществува стремеж наред със статиите и съобщенията на съветски автори да се публикуват редовно материали и от наши приятели в чужбина. По наша молба например българският критик Ефрем Каранфилов ни написа статия за съвременната българска поезия.

Проблемността трябва да бъде ръководен принцип в работата на всички отдели на списанието, включително и на отдела за история на литературата. Тук наред с изследванията на отделни явления в историко-литературния процес са набелязани статии, обобщаващи изучаването на цели периоди от литературната история, на отделни писатели, а също и материали за методологията на съветското литературознание. Замислената от XIX век, между които статия за романтизма в руската литература, за руското Просвещение и просветителска естетика; статии за изучаване традициите на руските класици, за принципа, върху който трябва да се изгради курсът по историята на руската литература от XIX век; прегледи на книгите за Чехов и Достоевски.

В брой 6 на „Вопросы литературы“ ще се публикуват материали за 150-годишнината от рождението на Белински: статията на Н. Гей — „Традициите на великия критик“, Б. Айхенбаум „Наследството на Белински и Лев Толстой“.

Като ръководен принцип в работата на списанието и през тази година си остава стремежът към дискуссионно обсъждане на редица неразрешени въпроси. Дискусните ще засегнат както въпроси на историята, така и въпроси на литературната теория.

Преди всичко трябва да кажем за двете дискусии, посветени на съветската литература. Първата, която ще започне в брой 6, ще продължи вероятно до края на годината. Тя е свързана с голямото дело, започнато сега в института за световна литература по „А. М. Горки“, където група учени започна работа по създаването на цялостен курс по „История на съветската литература“. Замисленият труд трябва да отрази картината на многоадресната съветска литература, да покаже общите пътища и закономерности в развитието на отделните национални литератури по пътя на социалистическия реализъм. Това е работа нова, голяма, трудна. По въпроса как да се построи такъв курс ще

се изкажат участниците в дискусиата. Те трябва да обсъдят твърде сложни въпроси: основните принципи за изграждане на курса, съдържанието и обема му, периодизацията на литературното развитие, как да се съчетае в труда анализът на националните особености с анализа на общите качества на социалистическата литература, мястото на литературните портрети на отделните писатели в общото изложение на литературния процес и т. н.

Открива се дискусия и по проспекта на замислената работа, написан от Г. Ломидзе, В. Пискунов, Л. Тимофеев. В същия брой ще изложат своите възгледи, които са твърде различни от тези в проспекта, К. Зелински и Р. Бикмухаметов. Предполагаме, че и други литературоведи ще вземат участие в спора и ще съдействуват по-добре да се обмисли съдържанието и по същество „Историята на съветската литература“.

Другата дискусия трябва не само да набележи пътищата за по-нататъшната работа, но и да обобщи направеното. Става дума за обсъждане на някои въпроси по изучаването на съветската литература от 20-те години. В излезлите през последните години курсове по история на руската съветска литература, написани от колективите на ИМЛИ и МГУ, в книгата на В. Иванов „Формиране на идеиното единство съветской литературы. 1917—1932“ са изложени не във всичко съвпадащи се възгледи за хода на литературния процес, за ролята и мястото на литературните групировки и творчеството на отделните писатели. За уточняване концепцията на литературното развитие през 20-те години трябва да се съпоставят позициите на учените и за тази цел през настоящата година ще се публикуват спорещите помежду си статии на А. Метченко, Л. Тимофеев, В. Иванов. След техните публикации редакцията възнамерява да помести голяма заключителна статия.

Като говорим за творческите дискусии в списанието, трябва да споменем и за започналото в края на миналата година обсъждане по проблемата „Естетиката и животът“. Онези, които са следили нейното развитие, навярно са забелязали, че достатъчно ясно са изразени позициите на участниците и се води разговор за методологическите постижения и слабости на нашата естетическа мисъл. Струва ни се, че дискусията ще спечели, ако в следващите статии бъдат изложени по-смело и по-разгърнато позитивните позиции на авторите, разбирането им за основните проблеми на социалистическата естетика. От друга страна, на дневен ред са опитите по-ясно да се свържат проблемите на естетиката с живота на обществото и със състоянието на изкуството днес. За сега тази връзка не е твърде забележима в публикуваните статии, но в най-близките броеве ще започне дискуссионен разговор и за така наречения „съвременен стил“ (статии на Н. Дмитриева и А. Дубровин в брой 6), и за естетическото възпитание на народа, и за взаимовръзките на различните видове изкуства. Надяваме се, че естетите и критиците ще помогнат на редакцията да задълбочи дискусията, за да премине тя колкото се може по-резултатно.

Информацията за списанието би била непълна, ако бих се ограничил само с изброяването на тематиката на теоретичните и проблемните статии. Ние им придаваме първостепенно значение, но не се ограничаваме само с „големите“ литературоведчески жанрове. Редакцията смята да разшири отделите, с помощта на които държи читателите си в течение на литературния живот в света. Това се отнася и до отделите „Литературна школовка“, „Прегледи и рецензии“, „Хроника“ и такива сравнително нови рубрики като „По страниците на чуждестранния печат“, „Сред списанията и вестниците“, „Разказват главните редактори на чуждестранните списания“. Мислим да дадем по-широко място на бележките, поддържащи становищата на прогресивните чуждестранни литературоведи и разобличаващи реакционните становища в литературоведението. Надяваме се, че на страниците на „Вопросы литературы“ ще разкажат своите планове редакторите на всички значители литературоведчески списания от страните с народна демокрация. Отделът „Сред списанията и вестниците“, открит през тази година, трябва да информира читателите как се откликва на литературните проблеми целият местен печат на Съветския съюз; тук ще се подкрепят правилните и ще се критикуват слабите, неверните изказвания.

Планът на списание „Вопросы литературы“ е обширен. Знаем, че далеч не сме направили всичко за удовлетворяване търсенятия на нашите читатели, предстои ни още голяма работа и за нейното реализиране ние разчитаме на съдействието на всички, които се занимават с литературна работа, в това число и на нашите другари от България.